

MARIA VELICSAR – PERSONALITATE NOTORIE ÎN CULTURA MOLDOVEI

*Lidia CÎSSA,
bibliotecar, Filiala „Hristo Botev”*

Pământul moldav a dat naștere multor personalități notorii de diverse etnii care s-au distins într-un domeniu sau altul al vieții sociale din țara noastră. Printre ele se regăsește și numele cunoscutei jurnaliste, prezentatoare la TV Moldova de origine bulgară – Maria Velicsar (născută la 5 august 1936 în satul Bulgariica, raionul Bolgrad), care a marcat cultura din Republica Moldova prin activitatea sa variată și prodigioasă, cu totală dăruire de sine, promovând valorile culturale ale bulgarilor basarabeni.

În data de 23 mai 2022, la Biblioteca „Hristo Botev”, a avut loc lansarea cărții *Мария Великар: телевизиата е моят живот* („Maria Velicsar: televiziunea e viața mea”), dedicată acestei doamne, care întruchipează femeia bulgară înzestrată cu cele mai frumoase calități umane. Distinsa doamnă este un fidel partener și utilizator al Bibliotecii „Hristo Botev”, care, după afirmațiile dnei Larisa Barabaș, șef oficiu al bibliotecii, de cum a deschis cu 30 de ani în urmă ușa bibliotecii, nu a mai închis-o până în prezent, fiind un participant activ al activităților cu tematică bulgară ce se desfășoară aici, la bibliotecă, oferindu-ne sprijinul cu multă bunăvoință.

A moderat activitatea dr. hab. Ivan Duminica, președinte al Societății Științifice a Bulgariștilor din Republica Moldova, care a vorbit despre Maria Velicsar ca despre o personalitate de origine bulgară ce a avut o contribuție valoroasă în dezvoltarea limbii, tradițiilor, folclorului, culturii bulgarilor basarabeni, venind cu date și fapte concrete din bogata activitate a protagonistei. Dna Angela Olărescu, directorul Bibliotecii „Hristo Botev”, a mărturisit celor prezenți despre colaborarea fructuoasă cu dna Maria Velicsar desfășurată timp de mulți ani, ulterior a prezentat cartea menționată mai sus, alcătuitor al căreia este. A povestit cum s-a lucrat la ea, începând cu vara anului 2020, când pandemia era în toi și a fost

mai dificil de muncit la ea, accentuând că editarea ei a necesitat un volum enorm de muncă, dar s-a soldat cu succes, obținând în final un produs de calitate.

Cartea *Мария Великсар: телевизиата е моят живот* povestește despre o viață de om pusă în slujba culturii, despre sacrificiu și dăruire profundă profesiei într-o prosperare a binelui și frumosului pe acest pământ populat de multe naționalități, inclusiv bulgarii basarabeni din care face parte și ea, Maria Velicsar. „A face bine e sensul vieții mele”, a declarat într-un interviu Maria Velicsar. Cartea este una biografică, ce conține o captivantă informație despre viața și activitatea jurnalistei, despre relațiile ei pe parcursul vieții cu personalități cunoscute din Moldova și din alte țări.

Cartea se constituie din cinci capitole. Deosebit de interesant este Capitolul I („Мария Великсар за себе си”), în care jurnalista relatează despre istoria familiei sale, despre anii de studii, activitatea sa de muncă în diverse organizații culturale: la bibliotecă, la școală, în calitate de instruitoare de pionieri, de profesoară de limbă și literatură rusă, de profesoară de muzică, de prezentatoare a renumitei în toată țara emisiuni „Unda Bugeacului” la postul de televiziune Moldova 1, ascultată cu mult drag de orice bulgar basarabean pe atunci. Printre oaspeții acestei emisiuni au fost merituose personalități bulgare, precum și oameni simpli de diverse profesii cu istoriile lor de succes: renumitul matematic

Vladimir Arnoldov, chirurgul și urologul Afanasii Tetrarov, Gheorghi Blamar, Iuri Grecov, care prezenta emisiunea „Клуб путешественников” la Televiziunea centrală din Moscova ș.a. Cu mult drag relatează dna Maria Velicsar despre turneele sale, participarea la concursuri, festivaluri naționale și internaționale împreună cu ansamblul de cântece și dansuri populare „Cebănaș” (ea fiind posesoarea unei voci foarte plăcute, o interpretă iscusită de cântece în limbile bulgară, română, rusă, găgăuză), despre fondarea și activitatea Clubului „Снежана” la Biblioteca „Hristo Botev” în anii 2004-2011, unde erau invitați renumiți muzicieni, scriitori, jurnaliști, marcate aniversările multora dintre ei.

Capitolul II („Създавана на редакциита за националните малцинства „Комунитате” (Съдружество)) reflectă activitatea deosebit de productivă, bogată în evenimente și întâlniri ale Mariei Velicsar în calitate de redactor la Redacția principală a programelor cinematografice, relațiile prietenești cu televiziunile din Estonia, Lituania, Ucraina, Rusia și alte republici.

Povestind despre viața sa, Maria Velicsar vorbește totodată și despre Renașterea Națională, despre primele și cele mai profunde manifestări ale spiritului bulgar, despre promotorii conștiinței bulgare naționale cu care s-a intersectat în timpul activității sale și cu care a avut colaborări și relații frumoase: Piotr Nedov, lucrător științific, Gheorghi Strezev, muzician; Ion Bass, cântăreț; Iuri Grecov, jurnalist; Petar Burlak-Vâlkanov, poet; Dimitri Peicev, poet și pictor ș.a. Acestor și altor personalități le este dedicat Capitolul III

(„Среща с моите бесарабски съседни”). De circa 200 de ani, bulgarii din Moldova își respectă neamul, limba, cultura, obiceiurile și acest lucru va continua, fiind transmis noilor generații prin moștenire. Maria Velicsar și-a adus și ea aportul la această muncă sfântă.

În Capitolul IV („Мария Великсар в очите на своите съвременници”) sunt incluse opiniile contemporanilor despre jurnalista și om al culturii Maria Velicsar, care au cunoscut-o: Ivan Lozan, fost președinte la Comitetul de Stat al Radio și Televiziunii din Moldova; Dimitr Borimecicov, jurnalist, poet, editor; Elena Rațeva, dr. în istorie; Nadejda Cara, dr. în filologie, cercetător științific superior la Institutul Patrimoniului Cultural din RM; Gheorghe Barbarov, poet, jurnalist la TV Moldova 1; Larisa Barabaș, șef oficiu la Biblioteca „Hristo Botev”; Anna Strezev, muzician și organist; Raisa Osmochescu, fost ministru al Culturii în RM ș.a. Toți și-au exprimat dragostea și recunoștința față de această doamnă, creând împreună o imagine a unei personalități extrem de pozitive: un minunat specialist, om de cumsecădenie rară, bun la suflet, generos, creativ.

Cartea este dotată cu *Indexuri auxiliare* (Capitolul V: „Спомогателни индекси”): index de nume și index geografic. În finalul cărții este prezentat un album de imagini ce ilustrează viața și activitatea Mariei Velicsar pe parcursul anilor (Capitolul VI: „Мигове от живота”).

Pentru munca sa variată și valoroasă, desfășurată cu multă dragoste, sacrificiu și deplină dăruire, dna Maria Velicsar a fost distinsă

cu ordine, medalii, premii: Medalia pentru muncă eroică (1960), Medalia jubiliară (1972), Ordinul „Gloria muncii” (2003), Marele Premiu la Festivalul Internațional pentru filmul „Българска Буджакска сватба”, or. Șumen (Bulgaria, 2003), Ordin din partea Președintelui Bulgariei Gheorghe Pârvanov (2008).

La activitate au luat parte bulgari basarabeni, personalități bulgare, care o cunosc pe dna Maria Velicsar și pentru care personalitatea ei prezintă interes. Au luat cuvânt: Fiodor Sabii, președintele Asociației Bulgarilor „Българска община” din Republica Moldova; Petar Pisaroglov, președintele Societății Bulgare „Възраждане”; Stepan Curtev de la Asociația Bulgarilor din Chișinău; dr. Elena Rațeava, președintele Asociației Profesorilor de Limbă și Literatură Bulgară din Moldova; Nina Topalova, secretară la Asociația Bulgarilor „Българска община” din Republica Moldova; profesorii de limbă și literatură bulgară de la Liceul Teoretic „Vasil Levski” din Chișinău; dr. Liubomira Jacote, Snejina Vladimirova, Anna Pagur, conducător artistic al Ansamblului Etnofolcloric „Въгленче” ș.a.

Cei care au vorbit au remarcat aportul deosebit al dnei Maria Velicsar la dezvoltarea culturii bulgare în Moldova – una dintre primele personalități care au stat la începuturile renașterii conștiinței naționale a bulgarilor basarabeni după destrămarea URSS-ului. Unii au numit-o chiar erou național. Toți au venit cu impresii bune despre cartea recent editată, precum și despre protagonista ei, afirmând că este un om inteligent, generos, ce emană căldură, lumină, având mereu o aură pozitivă. Pe Maria Velicsar a felicitat-o și echipa care a participat la editarea acestei cărți (Angela Olărescu, alcătuitoare; dr. Nicolai Cervencov și dr. Ivan Duminica, recenzenți; Liubomira Jacote, redactor; dr. Elena Rațeava, cuvânt introductiv).